

A
VÁLASZTÓI JOG.

*

IRTA :

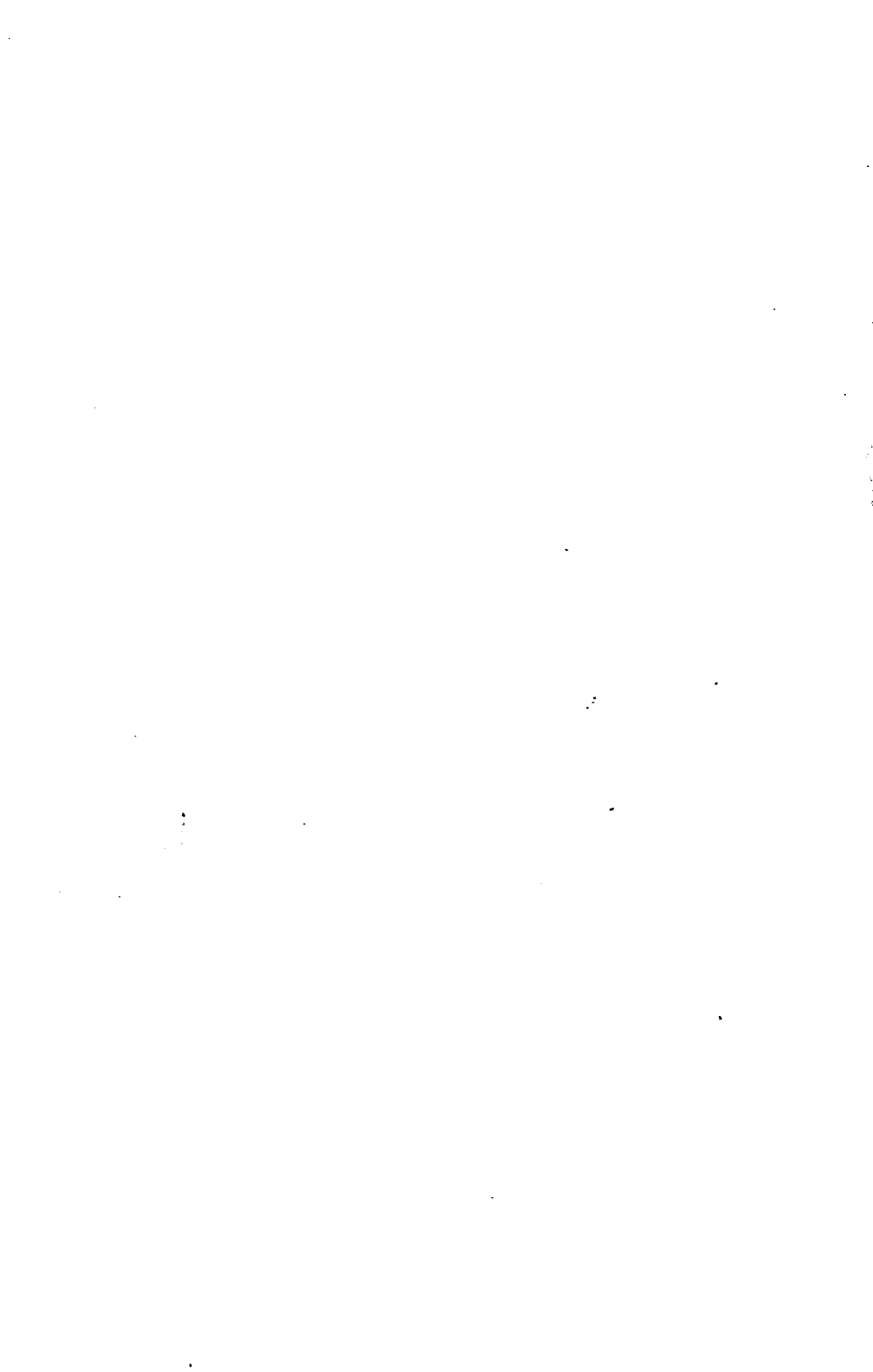
DR. HALÁSZY CAESAR.

EGER.

AZ ÉRSEKI LICEUMI KÖNYVNYOMDA.

1908.

16 X 411 31

JOG ES ALLAMTUD KA
Seminariumi Könyvtár
1911. évi szan. 9/11 1163

A

VÁLASZTÓI JOG.

*

IRTA :

DR. HALÁSZY CAESAR.

EGER.

AZ ÉRSEKI LICEUMI KÖNYVNYOMDA.

1908.

I. A választói jog.

Az országgyűlési képviselőválasztói törvény átalakításának feladata előtt áll hazánk. A kormány által megígért törvényjavaslat készen van és rövid időn belül a parlament elé fog kerülni.

Ennél fontosabb, a nemzeti lét érdekeit közelebbről érintő kérdés nem várt még megoldásra. Azért nem is csodálkozhatunk azon az érdeklődésen, a mely iránta a társadalom minden rétegében tapasztalható.

A javaslatról kiszivárgó minden csekélyke hír sokszoros visszhangot kelt. Napilapok és folyóiratok állandóan foglalkoznak vele. Politikai értekezletek, vagy barátságos beszélgetések meg nem eshetnek, hogy reá ne terelődjék a szó. Ez az ügy az, a mely ma élénken érdekel mindnyájunkat s a melyhez pártállása, műveltsége, vérmérséklete, sőt, nem kevesen, anyagi érdekeik szerint is hozzászólnak.

A legellentéteesebb és sokszor a legtévesebb vélemények kelnek róla szárnyra még nyomtatásban is.

A legtöbbben csak módosítandónak tartják választói törvényünket. A választói jog általános kiterjesztésében nemzeti veszedelmet látnak. Szerintük a vagyoni és értelmi *census* okvetlenül fenntartandó, mert e nélkül nemcsak a magyar parlament, hanem az egész magyar közélet színvonalának hanyatlása fog szükségszerűleg bekövetkezni és a kor igényeinek ma-

gaslatán álló tudomány, bölcsesség és lelkiismeret helyett alacsony érdekek és demagógia jutnak uralomra.

Mások nem tartják a demokratikus irányzattal meg egyeztethetőnek, hogy a polgárok túlnyomóan nagy része ma is meg van még a szavazati jortól fosztva. Követelik annak általános kiterjesztését és e kiterjesztéstől remélik a földi lét összes bajainak és nyomorúságainak megszűnését.

Az ellentétes nézetek oka majd a kiindulási pont körüli tévedésben, majd a dolog lényege felől táplált elfogultságban van. Pedig ha van kérdés, a melyet élesen kell megítélni és elfogulatlanul tárgyalni, úgy a választói jog kérdése bizonyára az. Tegyük hozzá, hogy ebben a kérdésben az igazság felismerése céljából, mint a föld mélyében dolgozó bányásznak lámpásra, nekünk hazaszeretettől égő magyar szívre van szükségünk.

Szigorú tárgyilagossággal és röviden akarom mindennek előtt ma még érvényben levő választói törvényünket bemutatni, s aztán a választói jog eredetét, célját és természetét akként vázolni, hogy a megalkotandó reform irányára és terjedelmére következtetéseit minden igaz magyar ember könnyen megtehesse.

II. A választói jog fogalma és alapja.

Választói jog alatt értjük általában minden állami szerv, köztestület tagjainak megválasztására való jogosultságot. Tehát úgy a községi, mint a törvényhatósági és országgyűlési képviselők választására való jogosultságot.

A községi képviselők választásáról a községekről szóló törvény (1886. XXII. t. cz.), a törvényhatósági képviselők választásáról a törvényhatóságokról szóló törvény (1886. XXI. t. cz.) rendelkezik.

Különösen azonban választói jog alatt csak az ország-

gyűlés tagjainak megválasztására irányuló jogosultságot értjük. Az erről rendelkező magyar törvények megváltoztatásáról van most szó.

Erről beszélek én is.

Az országgyűlési választói jog alapja, Magyarország alkotmánya szerint, az állampolgárság. Két oldala van: cselekvő és szenvedő választói jog. Szenvadó választói jog alatt értjük a jogi képességet az országgyűlés tagjává lehetni. Míg a cselekvő jelenti a jogosultságot képviselőt választhatni az országgyűlésbe.

A választói jogot először az 1848. V. és az erdélyi 1848. II. t. cz. szabályozta. A most említett törvényeket, azok alapelvei alapján ugyan, de lényegesen módosította az 1874. XXXIII. t. cz. Ez a törvény ugyanis megadta a választói jogot olyanoknak, a kik azzal 1874. előtt nem bírtak, másoktól pedig, a kik addig azzal bírtak, elvette. Továbbá az 1874. évi törvény különbséget tett a választói jog bírása és gyakorlása között is. Mert lehetnek olyanok, a kiknek van ugyan választói joguk, de bizonyos körülményeknél fogva e jogukat nem gyakorolhatják.

III. Kiknek van Magyarországon választói joguk?

Választói joguk azoknak van, akik a törvényben megállapított feltételekkel bírnak.

E törvényes feltételek *általánosak*, vagy *különösek*.

Vizsgáljuk e feltételeket egyenként, hogy határozottan felelhessünk arra a kérdésre: *kiknek van Magyarországon választói joguk?*

A) *Általános feltételek:*

1. Választói joggal általában fizikai személyek bírnak. Jogi személyek csak Erdélyben.

Az erdélyi kis- és nagyközségek lakosai ugyanis, közvetlen választói joguk mellett, oly módon, a mint községi előljáróikat választják, 1—2 választót is választanak, kik a többi közvetlen képviselő választókkal együtt választanak képviselőt. Erdélyben tehát, bár közvetve, az 1886. XXII. t. c. 36. §-ában említett jogi személyek, ha fekvő vagyonnal bírnak és attól adót fizetnek, befolyanak az országgyűlési képviselő választásba.

2. A többi általános feltételek: férfinem, legalább 20 éves életkor és magyar állampolgárság.

Akik atyai, gyámi, vagy gazdai hatalom alatt állnak, választói joggal nem bírhatnak. Gazdai hatalom alatt állóknak tekintetnek a tanoncok, szolgák és cselédek.

B) Különös feltételek:

A most elsorolt általános feltételek mellett megállapítja a törvény a választói jog különös feltételeit.

Ezek pedig: 1. régi jogosultság, 2. bizonyos értelmiség (értelmi census) és 3. bizonyos vagyoni állapot (vagyoni census).

Azok, akik a választói jog általános kiterjesztésének hívei, a különös feltételek leszállítását, vagy éppen teljes eltörlését követelik.

Vizsgáljuk a különös feltételeket egyenként.

1. Mi a régi jogosultság?

Hazánk fennállása, nagysága és dicsősége körül a magyar nemességnek igen nagy érdemei vannak. Nagy és elhátározó pillanatokban ez az osztály feltudta áldozni utolsó csepp vérért is a hazáért.

Azért az 1874. évi XXXIII. t. c. hálából történelmi nagy érdemeik iránt nem akarta megfosztani azokat, akik mint nemesek 1848 után is gyakorolták választói jogukat, hanem kimondotta, hogy akik mint nemesek, vagy városi polgárok 1848-tól 1872-ig évig bezárólag valamely választói név-

jegyzékbe felvételtek, életök fogytáig bírnak választói jogosultsággal.

Ha kihalnak, régi jogosultság nem lesz többé.

2. Mi az értelmi census?

Az értelem és bölcseség legyen mindenkor a vezetés. Az okos, tanult ember szava többet ér, mint ezer tudatlané. Azért kimondja a törvény, hogy a magyar tudós akadémia tagjai, akadémiai művészek, tudorok, tanárok, ügyvédek, közjegyzők, lelkészek, segédlelkészek, mérnökök, sebészek, gyógyszerészek, okleveles-gazdák, erdészek, bányászok, iskolai tanítók, kisedevők, községi jegyzők értelmiségük címén szavazati joggal bírnak.

A lelkészek, segédlelkészek, iskolai tanítók, kisedevők, községi jegyzők csak akkor gyakorolhatják e jogot, ha mint ilyenek tényleges alkalmazásban vannak.

3. Mi a vagyoni census?

A kinek régi jogosultság, vagy értelmiség alapján nincsen szavazati joga, vagyona alapján birhat azzal. A törvény megállapítja mennyi vagyon, vagy jövedelem kell ahhoz, hogy valaki szavazati joggal birjon. Tulajdonképpen nem a vagyon, vagy jövedelem, hanem az ezek után fizetett adó alapja a választói jognak.

A vagyon nagysága nincs az egész országra egyformán megállapítva. Különbség van e tekintetben kis- és nagy-községek, továbbá törvényhatósági és rendezett tanácsú városok között.

A részletek a következők:

a) Választójoga van általában annak, a kinek magának, hitvese, vagy kiskorú gyermekével együtt van olyan háza, mely legalább 210 korona évi tiszta jövedelem után van házbéradóval megróva;

b) a ki földbirtoka, tőkéje, vagy mindkettőből eredő legalább 210 korona évi jövedelem után fizet állami adót;

c) aki legalább 210 korona évi jövedelem után van III. osztályú kereseti adóval megróva.

d) Kézműveseknek, törvényhatósági és rendezett tanácsú városokban, választói joguk van, ha legalább 210 korona után vannak III. osztályú kereseti adóval megróva.

e) Kis- és nagyközségekben azoknak a kézműveseknek van választói joguk, akik legalább egy segéd után I. osztályú kereseti adóval vannak megróva.

f) Állami, törvényhatósági és községi tisztviselőknél, ha IV. osztályú kereseti adó alá eső legalább 1000 korona évi jövedelem után fizetnek adót, van szavazati joguk. Másoknak az esetben, ha legalább 1400 korona évi jövedelem után vannak IV. osztályú kereseti adóval megróva.

g) Törvényhatósági és rendezett tanácsú városokban választói joga annak van, a ki egyedül, illetve felesége, vagy kiskorú gyermekeivel közösen bír olyan házat, a melyben házadó alá eső legalább három lakrész van, vagy annyi földet, mely legalább 32 korona jövedelem után van földadóval megróva.

h) Az erdélyi (az 1848. II. t. cz. hatálya területén) nagy- és kisközségekben választói joggal bírnak, a kik: 140 korona 08 fillér; ha pedig I. osztályú adó alá eső házzal bírnak: 133 korona 10 fillér és ha házuk II. vagy III. osztályú adó alá esik: 121 korona 42 fillér tiszta jövedelem után fizetnek földadót.

i) A szoros értelemben vett Magyarországon, Erdély kivételével, (az 1848. V. t. cz. hatálya) nagy- és kisközségekben vagyonuk után választói joggal bírnak azok, akiknek úrbéri értelemben vett *negyed telek*, vagy *ehhez hasonló kiterjedésű földbirtokuk van*, maguknak illetve hitveseik, vagy kiskorú gyermekeikkel együtt.

Az *egy negyedtelek*, vagy *ehhez hasonló földbirtok* megértése magyarázatot kíván.

Foglalkozzunk azért a törvény e meghatározásával kissé részletesebben.

Az egy negyed telekhez hasonló kiterjedésű földbirtok az, a melynek adója legalább annyi, mint a mennyi ugyanazon községben a legkevesébbé megrótt úrbéri értelemben vett egy negyed telek után fizettetik. Ha valamely községben nem volt úrbériség, akkor a legkevesébbé megrótt negyed telek a legközelebbi azon községből veendő, a melynek a föld értékére befolyással bíró viszonyai a kérdésben levő község viszonyainak leginkább megfelelnek.

Míg a többi pontokban, amint ki-ki láthatja, a törvény határozottan megállapítja azt a vagyont, a mely a választói jog alapja, ez utóbbi pont szerint, a szoros értelemben vett magyarországi kis- és nagy községekre a törvény csak annyit mond ki, hogy annak van szavazati joga, a kinek legalább *egy negyed telek, vagy ehhez hasonló földbirtoka* van.

A törvénynek ez a határozatlansága sok ingadozásnak, bizonytalanságnak és jogtalanságnak lett okozója. Mert az *egy negyed telek, vagy ehhez hasonló földbirtok* megállapítása törvényismeretet, sőt törvényértelmezést követel. Igen sok esetben a polgároknak éppen a törvényben való járatlanságát használták fel, hogy a törvény határozatlanságával visszaélve, tömegesen megfosszák őket szavazati joguktól.

Az egy negyed telek, vagy ehhez hasonló földbirtok kiszámítása ugyanis az 1836. évi V. t. cz. alapján történik. Ez a törvény meghatározza minden egyes megyére, hogy egy teleknek hány hold földből kell állani. Egy telek föld nagysága nemcsak megyénként, de egy megye területén belől is osztályonként különböző. Ha tehát azt akarjuk tudni, van-e valamely kis- és nagyközségben földbirtokkal bíró magyar állampolgárnak annyi földje, amennyi szükséges ahhoz, hogy szavazati joggal birhasson, tudnunk kell, hogy az a község, melyik megyében fekszik és a megyének,

melyik csoportjához tartozik. Illetve azt kell kikeresnünk, hogy az 1836. évi V. t. cz. arra a megyére és községre egy telek föld gyanánt hány holdat állapít meg.

A törvény által megállapított egy telek föld negyede irányadó azután abban a községben a szavazati jog tekintetéből.

Ez alapon a vagyoni censust következőleg állapítjuk meg: az adókönyvből (B. tabella.) kikeressük, hogy az adózók közül ki az, a ki negyed telek földdel birva, viszonylag a hasonló birtokosokhoz, abban a községben a legkevesebb adót fizeti. Ennek az állami adója az az *adó-census*, a mely az egész községre mértékül szolgál. Mindazok azután, akiknek nincsen negyed telek földjük, hanem csak pl. kettő, három, de fizetnek annyi adót, mint a census, szavazati joggal birnak.

A szavazati jogra nézve ebből vármegyénként a legnagyobb aránytalanságok származnak. Pozsonyban, pl. 5 hold, Bácsbodrog, Temes, Torontál, Krassószörény megyékben már 10, 1600 □ ölével számított hold, míg a korábbi Középszolnok, Kraszna, Zaránd, Jásznagykúnszolnok és Hajdú megyékben, valamint Kővár vidékén 8, 1200 □ ölével számított hold művelés alatti földbirtok, tehát belsőség, kert, szőlő, szántóföld és rét tekintendő negyed telekhez hasonló birtoknak.

Az egynegyed telek, illetve ahhoz hasonló földbirtok között vármegyénként mutatkozó eltéréseknek azután a censusra nézve olyan következményei vannak, hogy míg 13 magyar vármegyében 32 koronától 87 korona 18 fillérig váltakozik, addig Árvavármegyében 86 fillérre, Liptóme gyében 70 fillérre, Mármarosban 34 fillérre, Szilágy megyében 22 fillérre száll alá a census.

Az aránytalanságok egy megye területén is mily nagyok lehetnek, példa arra Bihar megye, a hol némely köz-

ségben a választó jog megnyeréséhez 34 korona 52 fillér állami adó szükséges, míg más községében ugyanannak a vármegyének már 94 fillér is elegendő.

Ezeknek az adatoknak egyszerű felsorolása meggyőzhet bárkit is arról, hogy a census egyenlőtlensége és bonyodalmassága igen nagy hibája mai választói rendszerünknek. A küszöbön levő reformnak tehát első sorban az ily aránytalanságok és bonyodalmak megszüntetésére kell irányúlnia.

IV. A választó kerületek.

A vagyoni census egyenlőtlensége mellett másik igen nagy alaki hibája választói rendszerünknek a kerületek beosztása.

Magyarország 413 választó kerületre van felosztva. Egy-egy kerületre átlag 2500 választó esik. A városi kerületek előnyben vannak. Aminek következménye, hogy a városi elem a választásoknál jobban érvényesül, mint a vidéki. A magyarság szempontjából ez helyes is, miután a régi vármegyék hazafias, nemzeti missióját vidéki városaink vették át.

A választó kerületek mai beosztásának tarthatatlanságát néhány statistikai adat erősen megvilágítja.

Van pl. olyan választókerület, a melynek népessége 1000 és van olyan, a melynek népessége 120,000 lélek.

A mai állapot igazságos és arányos reformjának szüksége még inkább kitetszik abból, hogy a kerületek között nemcsak lélekszáma, de a választó polgárok száma tekintetében is óriásiak a szélsőségek.

Legnépesebb négy választó kerületünk: a fővárosi VII. és VIII. kerület, továbbá a Zemplénmegye homonnai és a Temesmegye fehértemplomi járások. Mindegyikben van 6000 választó polgár. És mégis csak egy-egy képviselőt választá-

nak. Míg kis erdélyi városok, minők Abrudbánya-Verespatak 171, Bereczk 189 és Erzsébetváros 207 választóval küld az országgyűlésbe szintén egy-egy képviselőt.

Tehát a homonnai kerület 6000 választójának csak annyi joga van, mint a verespataki 171 választónak.

V. A választói jog gyakorlásának feltételei.

A választói jogról vázolt kép teljessége kedvéért meg kell említenem, hogy e jog gyakorlásának feltételeit is megállapítja a törvény.

Nem gyakorolhatnak választói jogot, tehát a választók névjegyzékébe fel sem vehetők:

1. a hadsereg tényleges szolgálatában álló, vagy ideiglenesen szabadságot katonák; az állandóan szabadságotak és tartalékosok, ha ideiglenesen fegyvergyakorlatra be vannak hívva, nem tartoznak ide;

2. csendőrök, rend- és fegyőrök, mint a kik katonai fegyelemhez hasonló fegyelem alatt állanak;

3. csőd alatt levők, míg a csőd tart;

4. a büntett, vagy vétség miatt fogságra, vagy e mellett még politikai jogaik felfüggesztésére ítélték; vizsgálati fogságban levők, továbbá, akik büntetés vagy felfüggesztés tartama alatt állanak.

VI. Milyen reformra van szükség?

Évek óta hangoztatott közszükség a választói törvény olyan módosítása, mely a census egyenlőtlenségét és a választó kerületek aránytalanságát megszüntesse. Választási rendszerünk e két hibája ellen sokszor és sok panasz hangozott el.

A mint a közölt adatok bárkit is meggyőzhettek, méltán.

A reform irányát és terjedelmét tehát a census igazságos egyenlősítése és a választási kerületek újabb arányos beosztása állapítják meg. Erre volt és van szükség. Ez felel meg a magyar történelmi fejlődés követelményeinek és kulturális, valamint nemzetiségi viszonyainknak.

Ellenkeznék a politikai bölcseséggel többet tenni, mint a mennyi hasznos.

A rendezéssel egyidejűleg a census mérsékeltlen alászállítható lenne. Mert a censust általában elég magasnak mondhatjuk.

A szoros értelemben vett Magyarország népessége 18 millió. Ebből a számból 1 millió 50 ezernek van választó joga.

Néhány külföldi számadat jellemzésül felhozható.

Franciaországban 100 lakosra 28, Németországban és Belgiumban 22, Angliában 18 választó esik. Nálunk csupán 6.

A census egyenlősítése mellett a kerületek arányos beosztására is szükség van és pedig a nemzeti érdek követelményeinek megfelelően. A mellett, hogy a census igazságtalan és a kerületek mai beosztása aránytalan, egészükben nem is kedveznek a magyarságnak.

Trencsén megye 288,000 lakosa közül, pl. választó 10.079. A választók 11% magyar. És ez a megye 7 képviselőt küld az országgyűlésbe. Míg Jásznagykunszolnok 348,000 lakója között van 22,571 szavazó és mégis csak 6 képviselőt választ.

Úgy a census, mint a kerületek szabályozásának akként kell történniök, *hogy a magyarság vezető fölénye ebben az országban minden körülmények között biztosíttassék.* Választási rendszerünkön tervezett bármely változtatásnak ezt a fontos és semmi által meg nem előzhető érdeket kell szolgálnia. Maradjon meg inkább mai rendszerünk hibáival együtt, sem mint olyan változtatás történjék azon, a mi nem a fajmagyarság vezető erejének biztosítására szolgál.

VII. A választói jog a külföldi államokban.

A választói jog reformjával kapcsolatban gyakran hivatkoznak azokra a kulturállamokra, a melyek a választói jogot demokratikus elvek alapján rendezték be.

A külföldi alkotmányos intézmények mindenesetre tanulságosak, de nem arra valók, hogy követendő például szolgáljanak. A nemzet alkotmánya a néplelkének legközvetlenebb megnyilatkozása és individuális sajátosságainak hű kifejezője. Valamely nemzet élete semmiben sem nyilvánul meg jellemzőbben, mint alkotmányos intézményeiben. Ezeket az intézményeket meg kell őrizni minden idegen befolyástól és ha a viszonyok fejlesztésüket szükségessé teszik, ősi alapokon és eredeti jellemüknek gondos kimélése mellett kell azokat fejlesztenünk.

Az alant következő adatokat tehát nem oly értelemben közlöm, mintha azok választói jogunk reformjánál irányadók lehetnének, hanem egyszerű tanulságul arra nézve: hol és milyen arányban terjesztették ki a választói jogot.

Franciaország-ban a képviselőházat az 1899. február 15-iki törvény értelmében általános, közvetlen választással alkotják. A választás arrondissementek szerint történik és 70,000 lakosra jut egy képviselő. A képviselőház 4 évre választott 584 tagból áll. Minden 21 éves férfi francia állampolgár szavazó. A szavazás lajstromok szerint történik. A lajstromokba pedig azok vétetnek föl, akik az összeírást megelőzőleg legalább 6 hónapig valamely községben állandó lakással bírnak. Tényleges szolgálatban álló katonák szavazati jogot nem gyakorolhatnak. A szavazás titkos és egy nap alatt befejezendő. Minden választó megválasztható, ha életének 25-ik évét betöltötte.

Olaszország-ban a választói jog nem ilyen általános. Az 1895. évi választói törvény értelmében a camera dei

deputati tagjainak választásánál szavazati joggal bír minden 21 évet betöltött férfi olasz állampolgár, a ki írni és olvasni tud s a ki a következő kellékek valamelyikével bír:

- a) bizonyos kezdetleges műveltséggel; legalább elemi iskolai végzettséggel;
- b) a ki legalább 19·80 líra egyenes adót fizet;
- c) ha parasztgazda, legalább 500 líra évi haszonbért fizet, illetve olyan ingatlant bérel, melynek hozadéka után 80 líra adóval van megróva;
- d) akadémiai tag, vagy tanár;
- e) legalább 2 évi tényleges katonai szolgálatot teljesített;
- f) valamely hazafias érdemet szerzett.

A választók száma Olaszországban 2.300,000-re tehető. A tényleges katonai szolgálatban állók választói jogot nem gyakorolhatnak. 64,000 emberre jut egy képviselő. A képviselők száma 508.

Svájc-ban minden 20 éves svájci állampolgár férfi, hacsak kantonjának törvényei szerint annak gyakorlásától felfüggesztve nincsen, a szövetségtanácsba küldendő képviselőre szavazhat. A felfüggesztés okai lehetnek: gyámság, gondnokság, csőd, törvényes ítélet, stb.

A *Németbirodalom* törvényhozó szervei a szövetségtanács és a birodalmi gyűlés. A birodalmi gyűlés öt évre választott 397 képviselőből áll, kik általános választói jog alapján titkos szavazással választatnak. Választójoga van minden 25 évet betöltött német állampolgárnak abban az államban, amelyben állandóan lakik.

Nagybritannia 1885-ben terjesztette ki a választói jogot és a képviselők számát 670-re emelte. A lakosságnak körülbelül egy hatoda választó. A szavazás titkosan, községenként, a rendes előljárátság vezetése alatt, nyomtatott és szelvénynyel ellátott cédulával történik és csak azok vehetnek benne részt, a kik a lajstromokba felvételtek.

A szavazati jog alapja Angliában tulajdonképpen a külön háztartás (Househol franchise). Összefügg az angolnak azzal a nemzeti sajtósággal, hogy szeret külön házban lakni.

Szavazati joga van minden 21 éves angol állampolgár férfinak a következő feltételek mellett:

a) a ki valamely városban, illetve községben egy év óta, mint tulajdonos, vagy bérlő lakóházat, vagy valamely háznak lakásra szánt külön részét bírja s ezenkívül a szegények adójával megrovatott s azt lefizette; a ki nem egyedül, hanem a tulajdonossal vagy más bérlővel együtt lakik valamely házban, legalább 10 font évi bért tartozik szállása után kimutatni;

b) a ki hivatala, alkalmaztatása, vagy szolgálata fejében szállást kap és e szállás nem közös a szolgálatadójával;

c) a ki egy év óta olyan ingatlan tulajdona, vagy birtokában van, melynek évi tiszta hozadéka 10 font és utánna a szegényadót lefizette;

d) a ki olyan szabad birtok haszonélvezője, melynek évi tiszta jövedelme legalább 40 shilling;

e) a kinek olyan szabad földbirtoka, vagy paraszt birtoka van, melynek évi tiszta hozadéka legalább 5 font;

f) ha pedig bérlő, 60 éves bérletnél legalább 5 font, 20 évesnél, vagy határozatlan időre szólónál, legalább 50 font hozadékot tud felmutatni.

Az *Egyesültállamok* törvényhozó hatalma a senatus és képviselőház között oszlik meg. A senatusba minden állam két senatort választ. Míg a képviselőházba közvetlen választás útján küldetnek a képviselők.

A választói jog szervezése, a választás helyének, idejének és módjának megállapítása az egyes államok hatáskörébe tartozik. A választó kerületek felosztásánál sem az Unió, hanem az egyes államok vétetnek alapúl és népességüktől függ, hogy hány képviselőt küldhetnek a képviselőházba.

A választói jog bírásának és gyakorlásának feltételei tehát nagyon különbözök, bár ma már majd minden államban az általános választói jog (universal manhood suffrage) elve alapján állanak és a szavazás titkosan történik.

A választói jog sem az emberi, sem a polgári minőségnek nem származéka, hanem kiváltság.

Általában 21 éves kor, állampolgárság és rendszerint egy évi állandó lakás az állam területén megszerzésének szükséges feltételei. Némely államban elég az egyszerű lakás is, máshol választó csak adófizető lehet. Egyes államok csak annak adják meg a választói jogot, a ki esküt tesz arra, hogy jóerkölcsű, továbbá az alkotmányt angolul olvasni és nevét leírni tudja.

A választói jog igazolása, a választás vezetése tekintetében is eltérnek egymástól az államok. Vannak a melyek készítenek választói névjegyzéket, míg mások nem készítenek.

Már a képviselő kellékeit az Unió alkotmánya állapítja meg egységesen; 25 évesnek, 7 év óta amerikai polgárnak és azon állam lakójának kell lennie, a honnan megválasztják.

Belgium-ban mindakét kamara a vagyoni censusra van alapítva. Jellemző tulajdonsága itt a választói jogi rendszernek a többes szavazat intézménye.

A szavazati jog kiterjesztése, ugyanis, a hozzáfűzött várakozásoknak meg nem felelt sehol. S minél jobban kiterjesztették azt, annál kevésbé volt kielégítő az eredmény. Franciaország és *Belgium* példája elég bizonyíték arra, hogy a kiterjesztett szavazati jogon nyugvó parlament és vele együtt a kormányzat határozott irány nélküli és kiszámíthatatlan.

Belgium többes szavazattal igyekezett az ebből származó hibákat javítani. A szavazati jogot meghagyta azok kezében, a kik az általános választói jog életbeléptével elnyerték azt. De azoknak többet adott e jogból, a kiknek

hazaszeretetéről és a közügyek iránt érzett érdeklődéséről értelmiségük, vagy vagyonosságuk erkölcsi bizonyosságot nyújtanak.

Belgiumban minden 25 éves, egy év óta valamely községben lakó, férfi állampolgárnak van egy szavazata.

Kettős szavazatuk van a 35 évet betöltött, házas, vagy törvényes leszármazóval bíró özvegy és legalább 5 frank adót fizető állampolgároknak. Továbbá azoknak, a kik ugyan még csak 25 évet töltöttek be, de legalább 2000 frank értékű ingatlannal bírnak, vagy már két év óta legalább 200 frank állami, illetve általános nyugdíjpénztári évi járadékban részesülnek.

Ausztria választói rendszere az eddig felsoroltaknál jobban érdekelhet bennünket. Nemcsak annál a közjogi kapcsolatnál fogva, mely Magyarországot Ausztriához fűzi, hanem azért is, mert az ottani új választási törvény sietette nálunk a reformot.

Azért az új osztrák választási törvénnyel kissé részletesebben kell foglalkoznunk.

Az általános, egyenlő és közvetlen választói jog megalkotása tárgyában 1905-ben terjesztettek a törvényhozás elé indítványt, mely az ügyrend által megkivánt két harmad többséget csak hosszas tárgyalások és kemény harcok után tudta megnyerni. Nagy akadályokkal találkozott különösen az urakházában, hol eleintén a 35. életévet betöltött polgároknak két szavazatot akartak megállapítani. A kormánynak végre sikerült a többséget megnyerni: az urakháza elállott a többes szavazat követelésétől és a javaslat törvényerőre emelkedett.

Ausztriában, az új törvény szerint, a képviselőház tagjainak száma 516. Tehát 91-el több, mint azelőtt volt.

A képviselet nemzetiségi alapokon nyugszik. A hol nemzetiségileg egységes választó kerületet nem lehetett alakítani,

mint pl. Galiciában, ott a kisebbségben maradt nemzetiség képviselétéről külön gondoskodtak. 36 olyan választó kerület van, a mely két képviselőt választ.

Választó minden 24 évet betöltött osztrák állampolgár férfi, a ki abban a községben, a melyben a választó jog gyakorlandó, a választás kiírása napját megelőzőleg legalább egy év óta lakik.

Ki vannak a jog gyakorlásából zárva a katonák, apai hatalom, gyámság, gondnokság, csőd alatt állók, továbbá, a kik köz- vagy községi szegény ellátást élveznek, bizonyos bűncselekmények, véderő kihágások, választási szabadság elleni kihágások elkövetése miatt törvényes eljárás alatt állanak, illetve jogerősen elítéltek. Nem szavazhatnak a dologházba helyezettek, rendőri felügyelet alatt állók, atyai hatalomtól bíróságilag megfosztottak és iszákosság miatt kétszernél többször elzárásra ítétek sem.

A választói jogosultságot a névjegyzékbe való felvétel állapítja meg. A névjegyzék összeállítása a községi előjáróság feladata. A kijavított szavazási lajstrom minden év végén 8 napra kiteendő. Bejegyzései, illetve kihagyásai ellen felszólalhat az, a kinek a kerületben választójoga van. A kiigazítások, vagy felszólamlások elintézése a kerületi, illetve tartományi hatóságok feladata. Ezek adják ki a szavazóknak az igazoló jegyet és hivatali pecséttel ellátott szavazó lapokat, melyek nélkül érvényesen nem lehet szavazni. A szavazatok összeszedésére a szavazati joggal bírók közül bizottságok küldetnek ki, kik a törvény megtartására felügyelő biztosok mellett működnek. E bizottságok hatáskörét a törvény részletesen megállapítja.

A választásokat a belügyministerium tűzi ki és pedig az egész államban egy napra.

A választó jogot személyesen, községenként és ott kell

gyakorolni, a hol a választó a szavazás kiírása napját megelőzőleg legalább egy év óta lakik.

Minden választónak egy szavazata van.

A tartományok törvényhozása a szavazást kötelezővé teheti. Ez ideig csak az alsóausztriai tartománygyűlés mondtotta ki, hogy a szavazástól indokolatlanul elmaradó 1—50 koronáig büntethető.

Választható minden 30 éves, legalább 3 év óta osztrák állampolgár férfi, a kire a törvényben megállapított kizárási és kivételi esetek nem alkalmazhatók.

A főbb elveiben most vázolt osztrák választási törvény a legutóbbi választások alatt sok érdekes tanúságot vetett felszínre. Sokan kellemesen, mások kellemetlenül csalódtak a szavazások eredményeiben. Általában szembeszökő a törvénynek a közéletre gyakorolt erős demokratikus hatása és hogy a hazug liberális, szabadkőműves irányzatok letörtek az egészséges keresztény szellem diadalmasan előtörő ereje előtt.

VIII. A választói jog terjedelme.

A választójog módosításának szükségességét Magyarországon mindenki belátja. E jog birásának vagyoni feltételei, az úgy nevezett *vagyoni census* általában magánsnak mondható és nincs az egész országra egységesen és igazságosan megállapítva. Továbbá a választó kerületek arányos beosztására is szükség van.

Politikai viszonyaink, sőt a szomszéd Ausztria közviszonyainak hatása alatt is a dolog már annyira érlelődött, hogy a kormány elkészítette törvényjavaslatát és azt hamarosan a parlament színe elé fogja terjeszteni.

Ismétlem, választási törvényünk módosítását mindenki indokoltnak találja. De milyen legyen ez a módosítás? Mi

szolgáljon kiindulási alapúl és milyen legyen a reform terjedelme? Fenntartandók-e e jog különös feltételei, vagy nem?

E kérdések körül már eltérnek a vélemények.

Vannak, a kik választói törvényünknek csak a censusra és választói kerületekre vonatkozó részét óhajtják módosítani, egyébként úgy az értelmi, mint a vagyoni census fenntartását szükségesnek tartják.

Mások ellenkezőleg a választói jogot korlátozó, minden vagyoni, vagy értelmi census eltörlését követelik. Sőt a jog bírásának általános kellékeit is a lehető legalacsonyabbra akarják szállítani. Ezek a legteljesebb szabadság alapjára helyezkednek.

Szó sincs róla, szép dolog a szabadság, sőt az életnek egyik legnagyobb kincse. Minden nemzetnek történelmi feladata közintézményeit a legteljesebb, de tegyük hozzá, egyúttal a legokosabb szabadság alapján építeni fel. Mert a szabadság az erkölcsi világrend olyan problémája, amit a magán és közélet számára megoldani az emberi okosság feladata. A szabadság értékét éppen a bölcs korlátozások adják meg, a melyek nélkül a szabadság rendetlenséggé válnék. A szabadságnak benne kell lenni minden közintézményünkben, de ezekben egyúttal korlátozásait is meg kell találnia, hogy becses és gyümölcsöző lehessen az élet céljaira.

Bármily teljeskörű szabadság alapján törekedjünk is a választói jogot szervezni, föltétlenné azt még sem tehetjük. Sőt úgy bírását, mint gyakorlását valamelyes feltételekhez kell kötnünk. Különben megszűnnék célszerű jog, sőt megszűnnék egyáltalán jog lenni.

Következésképpen a legmagasabb census hívei és a legáltalánosabb szavazati jog követelői között nincsenek elvi, hanem csak célszerűségi ellentétek.

A közölt külföldi adatok egybevetéséből láthatjuk, hogy a legáltalánosabbá tett szavazati jog példáját Franciaország

nyújtja. Ott a szavazati jogot mint emberi jogot szervezték. Azért bírása nincs különös feltételekhez kötve. Hiányzik minden vagyoni, sőt értelmi census is. A 21. életévet betöltött francia állampolgár ott, a hol az összeírást megelőzőleg legalább egy féléven át állandó lakással bír, a szavazók lajstromába felveendő és tekintet nélkül vagyoni állapotára, vagy értelmi képességeire szavazó jogot nyer.

A franciaországi választási rendszer tehát a lehető legszélsőbb mesgyén áll. Azon túl már nem a közhatalom szervezetéről, hanem nyílt anarkiájáról lehetne csak szó.

És ebben a szélső irányzatban is meg vannak a jog birásának és gyakorolhatásának feltételei.

Akár elméleti, akár gyakorlati szemmel vizsgáljuk a kérdést, nyilvánvaló, hogy a választói jog mindenkinek kivétel nélkül meg nem adható.

Mindjárt a célja, mely az államjólét, kizárja azt, hogy e joggal az állam ellenségei felruháztassanak. Vitatható-e az józanul, hogy a baza megadja ezt a jogot ellenségeinek, kik azzal léte ellen törnének? Hisz ez más szóval annak a vitatása lenne: követhet-e el egy nemzet öngyilkosságát?

Megadható-e, továbbá a gyermekeknek, kik azt sem megérteni, sem a közjó érdekében használni nem tudják?

Akár activ, akár passiv oldaláról tekintsük e jogosítványt, birását bizonyos korhatárhoz kell kötni. Ez a korhatár lehet igen alacsonyan a betöltött 20., vagy 21. életévben megállapítva. De valamelyes életkort okvetlen meg kell állapítani. Mert megdönthetlen tapasztalati igazság, hogy a közélet szolgálata bizonyos higgadtságot, szélesebb látókört és kitűnőbb belátást követel. Már pedig ezek bizonyos testi és szellemi fejlettséget tételeznek fel.

A kor mellett a jellem, műveltség és nem szintén oly fontos személyi tulajdonok, a melyeket a törvényhozónak feltételül kell kitűznie.

Állam, vagy társadalom ellenes bűnöket elkövető, gyűlöletet szító és általában az emberi és polgári jellem hiányával bíró polgárok nem részesíthetők politikai jogokban. Minden állam alapja a tiszta erkölcs. És ha az igazság és erkölcs szempontjai közömbösek valamely nemzet életében, ha a közjogok bírása és gyakorlatában a polgárok becsületessége vagy becstelensége irányadók lenni megszűnnek, akkor az a nemzet létezésének minden alapját elvesztette.

Fontos továbbá a műveltség kérdése is. Az értelmi census nálunk elég magas. A másik szélsőséget Franciaország képviseli. Lehetnek ugyan kevésbé művelt emberek is jó hazafiak, a mint megfordítva igen műveltek lehetnek nagyon rosszak. De nem a kivételekről van szó, hanem arról az általános szabályról, hogy a nemzet igazi értékes elemei a műveltek, kik jobban fel tudnak ismerni minden közszükséget és önzetlenebbül tudják szolgálni a hazát. Számukra tehát döntő szerep biztosítandó a közéletben.

Minden, még a legáltalánosabb alapelv mellett szervezett választási törvények is általános feltételül tűzik továbbá a férfinemhez tartozást.

A nőemancipáció a keresztény társadalmakban nem lehet politikai kérdés, hanem csak egyeseknek eltévelyedése. A nő nem annyira értelmi, mint inkább érzelmi lény. Sajátos természete, tulajdonai a családi tűzhely mellett jelölték ki hivatását. Politikai egyenjogúsítása az emberi természettel nem számoló intézmény lenne. És se politikai se társadalmi küzdelmei nemcsak jobba nem, de határozottan rosszabbá tennék mai helyzetét. A magyar nő nem is vágyik erre a területre és azok az úgynevezett *femindák* távol állanak a magyar nő gondolat- és érzelem világától.

A mint az elmondottakból látjuk az állampolgárság, nem, kor, egyéni becsületesség, kellő értelmiség, stb. feltételeit az általános választói jog hívei is megengedik, sőt azokat feltétlenül

szükségesnek tartják. Közöttük és a census hívei között nincsen elvi, hanem csak célszerűségi különbség. Általános és censushoz kötött választói jog nem ellentétes fogalmak. Egymással olyan viszonyban állanak, mint a kisebb átmérőjű kör a nagyobbhoz. A census hívei ugyanannak a jognak csupán a területét teszik kisebbé, midőn határozottabb biztosítékokat keresnek a jog célja és természete által ajánlott megszorításokban.

IX. Általános legyen-e, vagy censushoz kötött a választói jog?

Foglalkozzunk most már azzal a kérdéssel: általános legyen-e vagy censushoz kötött a választói jog?

Választási rendszerünk módosítását nemcsak megengedhetőnek, hanem szükségesnek is tartjuk. A mint kifejtettük: a vagyoni census egyenlősítése, esetleg leszállítása, továbbá a kerületek új, arányos beosztása nagyon is indokolt és helyes. De az értelmi, illetve vagyoni census teljes eltörlése a nemzeti lét súlyos megtámadása lenne. Az általános szavazati jog hívei Magyarországnak sem népességi viszonyaival, sem történelmi és politikai helyzetével nincsenek tisztában. S ha tisztában vannak, akkor éppen azért követelik, mert ismerik a veszélyeket, a melyek abból a házara következhetnek.

Vizsgáljuk egyenként azokat az érveket, a melyekkel az általános választói jog hívei kívánságukat támogatni tudják. Minden érvet híven adok elő.

1. Azt mondják, először is, hogy az általános választói jog alapja a természeti jog, s így az minden állampolgárt, minden embert megillet. Minden ember egyenlő, tehát legyenek egyenlők a jogok is, a melyekben részesednek. Azért, mert egyes állampolgárok kedvezőtlenebb anyagi

viszonyok között vannak, a szavazati jogtól, a mely minden állampolgárt megillet, megfosztani nem lehet. S ha egyes államok e jogra nézve állampolgár és állampolgár között különbséget tesznek, a természeti joggal helyezkednek szembe és megsértik az emberek közötti egyenlőség elvét.

Erre a felfogásra, mely a szavazati jog eredetéből kovácsol érvet annak egyenlősége és általánossága mellett a következőket jegezzük meg.

Téves mindenek előtt a kiindulási pont. A szavazati jog alapját nem lehet a természeti jogban keresni és az embereszméből vezetni le.

Magánjogok és közjogok között lényeges különbség van. És a ki mindenkit egyforma politikai joggal akar felruházni, összetéveszti a közjogokat a magánjogokkal.

Továbbá jogok és kötelességek csak az esetben lehetnek egyenlők, ha azok alapja egyenlő.

Az emberi jogok alapja mindenkinél ugyanaz: az emberi természet. Az élet, becsület, szabadság, lakás, munka, tudomány, stb.-hez való jog, valamint a törvény előtti egyenlőség mindenkivel egyformán közösek. Ezek alapja az emberi természet. Együtt születnek az emberrel s azért emberi, vagy velük született jogoknak is nevezzük. Ezek tehát a legteljesebb egyenlőség alapján illetnek meg minden állampolgárt, mint embert.

Már a szerzett jogokban józanul materiális egyenlőséget nem követelhetünk, mert az egyéni képességek, melyek e jogok alapjai, nem egyenlők. Ki állíthatja azt komolyan, hogy az emberek tudomány, művészet, vagy gazdasági tevékenység tekintetében egyenlők? Hiszen ez az emberi természetnek és az életnek nem ismerése, vagy tagadása lenne.

Az emberek tulajdonságaik és képességeik tekintetében nagyon is különbözök s így már szerzett jogaikra nézve

sem lehetnek egyenlők. Matriális egyenlőség a szerzett jogokban nem az igazság, hanem a gyomor elve. Mert az emberek arra ugyan képesek, hogy egyformán fogyasszanak, de egyforma testi vagy éppen szellemi munkára nem képesek.

Még nagyobb az egyenlőtlenség, ha a közjogok területére lépünk.

A választói jog közjog. Ezt magánjoggá nem lehet és nem szabad tennünk. A közjogok alapja nem az ember, hanem a nemzet. A közjog nem az emberé, hanem a nemzeté. A magánjog célja az ember egyéni érdeke. A közjogé pedig a nemzet élete. Minden közjognak a haza nagyságát és dicsőségét kell szolgálnia, nem pedig egyéni érdeket. A politikai jogokat a haza állapítja meg és adja polgárainak és pedig nem mindenkinek kivétel nélkül, hanem csak azoknak és oly arányban, a mint a haza boldogságát akarják, vagy tudják szolgálni.

2. Az általános választói jog híveinek második érve, hogy minden census a demokratikus állam tagadása. Az igazi demokrácia követeli, hogy a törvényhozás a közakarat hű kifejezője és érvényesítője legyen. Már pedig a szavazati jog megszorítása értelmi képességek, vagy vagyoni állapotok szerint, a népképviselőt osztályparlamentté, a polgárok bizonyos csoportjának képviselőté teszi.

Ennek az érveknek is az a hibája, hogy nem számol a választói jog forrásával és céljával.

Minden közhatalmat a nemzet ad és a nemzet szervez polgáraiban. A választói jog alapja a nemzet és célja a nemzet érdeke. Mint minden jognak ennek is megvan a sajátos jelleme. És bírásának, valamint gyakorlásának feltételeit e sajátos jelleme alapján a nemzet állapítja meg. Ennél a megállapításnál a *számtani egyenlőség* elvének érvényre emelése a legnagyobb igazságtalanság lenne.

Az egyenlőségnek a választói jogban *arányosnak* kell lenni.

A nemzet ezt a jogot először is csak a maga polgárainak adhatja meg, a kik hűséggel, ragaszkodással viseltetnek a hazá iránt és e jogot a nemzet érdekében használják.

További általános feltétel gyanánt bizonyos kort is meg kell a polgároknak követelni, mert a választói jog józan gyakorlásához minél nagyobb higgadtság és belátás szükséges.

Elmaradhatlan itt a jellem, a becsület is, mert a haza szolgálata önzetlenséget és mindennek, minden vagyonunknak, sőt sokszor életünknek is feláldozását követeli. Már pedig önzetlenséget és önfeláldozást nyereszkesedés, az ember, társadalom, haza elleni büntettek miatt elítélteknél feltételezni nem lehet.

Hát a műveltség kérdése lehet-e mellékes?

Ismétem, nem olyan értelemben szólok a műveltségről, mintha a tanulatlan embert rossz hazafinak és a jó hazafiságot a műveltség szükségszerű következményének tartanám.

Hanem az elvitázhatlan tény, hogy a tanult ember jobban ismeri az állam céljait, erősít, a politikai jogok hasznos és célszerű használatának törvényeit. A művelt embernek önálló ítélete van és így kevésbé befolyásolható. A mellett általában áldozatra is készebb.

Az általános szavazati jog hívei demokrácia ellenesnek tartanak minden censust, holott ezek csak az éretlen, a nagy és fönséges jogok használatának magasztos színvonaláig emelkedni nem tudó tömegek visszatartására szolgáló intézmények. Hiszen az igazi demokrácia a szellem harcosainak köszöni minden sikerét. A jól alkalmazott census mellett pedig éppen a nemzet szellemi és vagyoni kiválóságai lépnek a választási urnához; olyan elem, melynek az állami lét feladatai körül éppen a demokrácia nevében kell döntő befolyást biztosítani.

Demokratikusabb kívánságot nem képzelhetünk annál, hogy: minden közügyben az értelem és bölcseségé legyen a vezetés.

A mint látjuk, nem a közjogokban való *arányos* részesedés tagadása a demokratikus elvnek, hanem az, ha a materiális egyenlőség alapján annak a ki munkáját, tehetségét, sőt életét áldozza a hazáért, éppen annyi politikai jogot adunk, mint annak a ki 10 koronáért akárkinek eladja a szavazatát.

Éppen az igazi demokratia követeli, hogy egy értelmes, a nemzet nagy érdekeinek élő és azt megvédő előkelő osztály kezében legyen az ország sorsa.

3. Gyakran halljuk azt az érvet is, hogy a polgárok nagy részének a szavazati jogtól való megfosztása állandó elégedetlenség forrása.

A kötelező iskolázás, kulturális, valamint politikai intézményeink, pl. parlamentarismus, sajtó, népgyűlések és egyesületek mind a műveltség terjesztésének szolgálatában állanak. A közműveltség terjedése pedig azt a meggyőződést érleli meg az emberekben, hogy ők semmiképpen sem érdemtelenebbek a választói jog bírására, mint mások. Ez a meggyőződés nyugtalanságra és a mint a socialdemokratáknál látjuk, fenyegető szervezkedésre vezet. Míg a választói jog megadása megnyugtató az elégedetleneket és a nép minden kívánsága rendes mederbe terelődnek. Minden jogos érdek érvényesülésére meg volna a lehetőség és ez a körülmény kivenné minden izgatásnak méregfogát. A kedélyek megnyugtatóására igen nagy hatással lenne az a tudat, hogy nincs egyetlen jogos kívánság se elnyomva, sőt törvényes úton mindenki érvényesítheti igazát.

Bármily tetszetősnek látszik is ez a bizonyíték, tévedésen alapúl.

Az elégedetlenséget ugyanis, nem a választói jog hiá-

nya, hanem az izgatók tervszerű és önző aknamunkája szítja. A fenyegető szervezkedés pedig, a melynek szintén szemtanúi vagyunk, nem a jog, hanem főleg a kenyérkérdés körül forog.

A socialdemokrata kolomposok szemében a választó jog csupán eszköz a közhatalom és ezzel minden nemzeti érték elgarbolására. Persze, nagyon jó lenne a hazátlan, népámítóknak a félrevezetett munkások szavazatai révén a magyar nemzet drága vérén szerzett és megszentelt alkotmánya gyepelőihez férközni!

Meg vagyunk győződve, hogy a választói jog, a mint máshol nem szüntette meg a közeli gútlelenséget, nálunk sem szüntetné meg, sőt még fokozná azt. Az a nyugtalanság és izgalom pedig, a mire az általános szavazati jog hívei ma hivatkoznak, mint a szavazatnélküliség következményeire, még általánosabb, még élesebb lenne.

Akármilyen jó törvényeket hozzanak is az izgatás, zaklatások és egyéb választási visszaélések megakadályozására, bármilyen kérlelhetlenül hajtsák is végre bíróságaink a választás szabadságát biztosító törvényeket, a választási harcok a szavazati jog általánosságával arányban emelkednek. A tömeg soha sem hat önmagára mérséklőleg. Minél nagyobb az érdekeltség, a harcok annál nagyobb hullámokat vetnek. A kinek csak egy városi, vagy megyei képviselőválasztásban volt valaha része, tapasztalhatta, mennyire felizgatják azok a társadalmat. A legnemtelenebb szenvedélyek áradata kavargó heteken keresztül a lelkekben. A békés szomszédok, egymást tiszteletben tartó jóbarátok elszakadnak egymástól, sőt mint ádáz ellenségek kerülnek szembe.

Az élet csendes, zavartalan menetét minden választás megzavarja ma is, a mikor pedig a szavazati joggal nem bírók nagy tömege közönyével mérséklőleg hat a szenvedélyek viharaira. Az tehát a kívánatos, hogy a választással

elkerülhetetlenül együtt járó személyi és pártharcok ne terjesztessenek ki, hanem kevesekre, a higgadtabb és kellő önuralommal bírókra szoríttassanak.

4. Azzal is érvelnek az általános szavazati jog hívei, hogy a vagyon és magasabb értelmiség ügyis döntő befolyással bírnak a választásoknál. A tudomány, rang, méltóságnak nagy erkölcsi hatása van az emberekre és vezető szerepet biztosít az előkelőbbek részére. Főlöszleges tehát azt még a választási joggal is növelni.

A kik komolyan veszik ezt az érvet, nem ismerik az életet és a jelen és jövő viszonyokat összetévesztik.

Abból, hogy az erkölcsi erőnek ma még van súlya és hatása, egy alapjában megváltozott politikai és társadalmi állapotra következtetni nem lehet. Sőt már mai tapasztalataink alapján is állíthatjuk, hogy a tömeg nem az értelmi belátás, hanem hangzatos jelszavak után indul. Ravasz fondorlatok, alacsony rászédések, szemenszedett hazugságok választási harcban többet érnek, mint a tudomány és tiszta meggyőződés legvilágosabban bizonyító érvei. Méltán féltik azért a nemzet jobb fiai a haza történelmi javait, kulturális életünk közkinccseit a rombolásra hajló tömeg uralmától.

5. Áttérünk most már arra az újabb állításra, hogy a jogbirása és gyakorlása fejlesztené a jogérzékenet és polgári öntudatot. Érezné minden polgár, hogy sorsa kezébe van letéve és olyan a törvényhozás a milyen a nép politikai érettsége. Az alkotmányos jogokat és intézményeket közkinccseknek tekintenék, a melyeknek megőrzéséért kötelessége minden állampolgárnak síkra szállani. Így a jog megadása fölébresztené a hazaszeretetet azokban is, akik ma közönyösek, vagy éppen ellenséges indulatúak.

Ezzel az ellenvetéssel szemben mindenekelőtt egy tapasztalati tényre kell hivatkoznunk.

1848-ban ősi alkotmányunk nagy átalakuláson ment

át. A rendiséget demokratikus formák váltották fel. A nem kiváltságos osztályok közvetlen alárendeltségi viszonyba jutottak a szent koronához. Az alkotmány keretei kiterjesztettek és a nemzet széles néprétegei osztályosok lettek minden politikai jogban. Az ideál, a melyért lelkesedtünk az volt, hogy a hazaszeretet szent érzése foglalja egybe e haza minden polgárát.

Sikerült talán elérni? Állíthatja azt valaki komolyan, hogy a szavazati jog birása és gyakorlása fejlesztette a jogérzékét és polgári öntudatot? Van igaz érdeklődés az alkotmányos élet iránt? A választásokat meggyőzésre irányuló elvi harcok előzik-e meg? A haza sorsa; jobb jövője foglalkoztatja-e komolyan a nemzet fiait?

Búba merült honfi lélekkel szemléljük közéletünk minden nyilvánulatát. Népünk nagy része hiába bír szavazati joggal, nem a politikai érettség és önfeláldozó hazaszeretet eszköze az nála, hanem az egyéni önzésé.

Mit akarnak hát azzal a *jogérzékkel* és *polgári öntudattal*?

Ezeknek meg kellene előbb lenni és szavazati jogot csak az érdemel, akiben ezek meg vannak. De akik nem tisztelnek semmi jogot, a kik a becsületérvés és hazaszeretet teljes hiányában rablók módjára törnek az emberekre, azoknak deres való és nem szavazati jog.

Éppen e napokban adták újabb jeleit a fővárosi socialdemokraták gyönyörűséges *jogérzésüknek* és *polgári öntudatuknak*.

Szakegyleteikben, napokon át tartó izgatások után kövekkel, füttyökösökkel és revolverekkel felfegyverkezve, március 13-án este, megrohanták az utcákat, bezúzták az ablakokat, raboltak, pusztítottak, rálövöldöztek a rendőrségre.

Tessék ilyen embereknek szavazati jogot adni!

Érthetetlen hogy a rendőrség a socialdemokraták szak-

egyleteit, ezeket a társadalom, haza, élet és vagyonbiztonság ellen állandóan izgató és büntetteket szervező tanyákat megtűri!

6. Azt mondják továbbá, hogy az általános szavazati jog által a kormány és párthatalom elfajulása nehezítené meg. A parlamenti többség nehezebben tudná így magát biztosítani a választási eshetőségekre. Kénytelen lenne nemcsak egy kisebb körű választó közönség, hanem az ország minden polgárának igényeivel számolni és érdekeit kielégíteni. Ez lenne szerintük az igazság és ez biztosítaná a kormány és parlament erkölcsi tisztaságát.

Ennek az érvnek alapja az utilitarismus, mely már alapjában rossz, s a mely minden családi, polgári, gazdasági erényt kizár.

A társadalom gonoszlelkű kuruzslói, az alacsony szenvedélyekre számító népámitók azt hirdetik, hogy minden ember magáért él. Pedig az *én* nem lehet az élet végcélja. Továbbá, hogy minden embernek joga van a földi boldogsághoz s a hazának kötelessége minden polgára számára zavartalan életet biztosítani. Pedig szerzett joga nincs senkinek a boldogságra. Boldoggá csak önmagát teheti az ember kötelességeinek lelkiismeretes betöltése által.

Azok akik a hazát csupán emberek sokaságának tekintik, a helyi és személyi érdekek kielégítését tartják a kormány és parlament egyedüli feladatának. Ez az önző felfogás elmerít minden nagy és a nemzeti életet nemes lendületre ragadó célt és feladatot a polgárok alacsony érdekeiben.

A parlamentek és kormányok mai élete mutatja, hogy lényegben nem is történik a pillanatnyi érdekszolgáltatnál egyéb. Azért a parlamentarismus sehol sem teremt fényes korszakot. Érdekek csatája, küldöttségek jövés-menése, rohamosan felmerülő igények kielégítése, az adott viszonyokkal

való állandó alkudozás hátráltatnak minden nagy és a nemzet jövőjét építő alapos munkát.

Olyan a kormány helyzete, mint azé a tisztviselőé, a kit minden percben elszóllítanak íróasztala mellől, s a kit mindenféle zaklatások és tudakozódásokkal akadályoznak céltudatos teendői végzésében.

7. Utolsó érv gyanánt hivatkoznak az igazság és viszonosság elvére, a mely megköveteli, hogy minden állampolgár, a ki katonakötelezettségével közvetlenül, a fogyasztási adók alakjában pedig közvetve hozzájárul a közterhek viseléséhez szavazati jogot nyerjen.

Az általános szavazati jog híveinek ez a legnépszerűbb érvük. Együttal politikai felfogásukra a legjellemzőbb is.

A kik azon a címen követelnek szavazati jogot, mert katonai szolgálatuk által és a fogyasztási adók révén sokkal járulnak a közterhek viseléséhez az államot részvénytársaságnak tekintik. Szövetkezetekben, vagy részvénytársaságokban minden jog, osztalék, és bármiféle előny a befizetés arányában illeti meg a tagokat. Az efféle szervezetek a tagok érdekeinek kielégítésére szolgálnak. Ezekben lehet követelni.

De a haza nem szövetkezet, nem részvénytársaság, a hol az anyagi hozzájárulás arányában, az igazság és viszonosság elve alapján, jogokat követelhetnénk. Se nem terített asztal, a melynél a részvételi díj fejében egyforma porció illet mindenkit. A haza nem azért ad jogokat fiainak, mert ezek katonáskodással és adóval szolgálnak neki. És azért, mert valaki katonáskodik és adózik, a hazától nincsen jog a semmit kövelelni.

A hazával szemben csak kötelességeink vannak, de jogaink nincsenek.

Magánjogokban a nemzet egyformán, az igazság elve alapján részesíti minden polgárát. Mert a magánjogok alapja az ember. De a politikai jogok alapja, forrása a nemzet.

És a politikai jogok szétesztésában az igazság a nemzet élete. A politikai jogok célja nem az egyén érdeke. A haza sem nem munkaterem, sem nem ebédlő. A politikai jogok szétesztésében addig van igazság, míg az a szétesztás a haza fennmaradásának, nagyságának és dicsőségének szolgál. Mihelyt nem erre szolgál az a közjog, az már nem jog és nem igazság, hanem bűn és gonoszság.

A haza azért szervezi a közjogokat polgáraiban, mert ez a saját érdekében van. Azokat a magasztos célokat, melyek előtte állanak és azt a történelmi küldetést, a melyet be kell töltenie, másként meg nem valósíthatja. Örök élete, dicsőséges küldetése és magasztos céljai érdekében követeli tőlünk a katonáskodást és adópénzt. Lényege és eszméjéből következik, hogy minden polgár vagyónát és életét minden pillanatban habozás nélkül tartozik érette áldozni, ha a haza érdekei azt kívánják.

'Nem politikai jogokért kell a hazának szolgálni,' hanem önzetlen szerétebtől, a melyet senkiben sem csökkenthet az, hogy jogokban nincsen része.

X. Titkos legyen-e a szavazás, vagy nyilvános?

Az elmondottak után foglalkozzunk azzal a kérdéssel: mi módon gyakorlandó a választói jog, nyilvános, vagy titkos szavazással?

Meg kell jegyeznünk hogy elméletileg ez a kérdés nem fontos. A jogra nézve teljesen mindegy, akármi módon gyakorolják. Az a ki a nemzet élete iránt érzett ragaszkodás érzelmeitől van áthatva és a kit önzetlen hazaszeretet vezérel, akár titkon, akár nyíltan szavazzon, mindig a haza érdekében fog szavazni. S viszont a ki a hazának ellensége, titkon is, nyíltan is visszaélhet a szavazati jogával.

Gyakorlati szemmel vizsgálva a dolgot jobban megtudunk a kérdésre felelni.

Abból az alapigazságból kell kiindulnunk, hogy a választói jogot a haza adja és e jogot egyedül és kizárólag csak a haza javára szabad gyakorolni.

Minden választásnál tapasztalt tény pedig, hogy úgy egyesek, mint pártok, a saját önző céljaikra igyekeznek kiérőszakolni a polgárok szavazatait.

Olyan társadalmakban, a melyekben nagy a polgárok gazdasági és politikai függetlensége, magas színvonalon állanak az alkotmánytisztelet és jogi öntudat, a választási szabadságot félteni fölösleges. De a hol nagy a hivatali és gazdasági függő viszony és a választók meggyőződése szabadon meg nem nyilvánúlhat, ott törvényben kell gondoskodni, minden megengedhető módról, hogy a szavazati joggal bírók minden külső kényszer, zaklatások, stb.-től menten legjobb meggyőződésük szerint és egyedül a haza javára szavazhassanak.

Ily célszerűségi okból érvelnek sokan a titkos szavazási mód mellett.

Igaz ugyan, hogy a politikai függetlenség és választási szabadság nagyon fontosak és a szavazás titkos módja mellett talán jobban is érvényesülnének, mégis alkotmányunk szempontjából a nyílt szavazási mód mellett kell döntenünk.

A titkos szavazási mód, ugyanis, azt a felfogást támogatja és erősíti, hogy közjogok és magánjogok között különbség nincsen; az állam magánérdekből egyesülők összesége; a választói jog a polgárok joga, a melyet föltétlenül szabadon és minden felelősség nélkül, mint a nemzet urai gyakorolhatnak.

Mind ez igen nagy tévedés.

Az állam nem magánérdekből, hanem Isten akaratából jött létre. Isten alkotta az emberbe az állami életre vezető társulási ösztönt. Isten jelölte ki a nemzetek történelmi feladatait. Ő állapította meg a jogrend, anyagi és szellemi erők kifejtése, közjólét és erényekben az államok nagy céljait.

A haza Istenben birja forrását, valamint Istentől származik a legfőbb rendező és vezető államhatalom is, amelynek egyik megjelenési formája a választói jog.

A szavazók nem a nemzet urai, hanem fiai. A választói jog pedig nem az egyes szavazóé, hanem a nemzeté. A nemzet adja azt fiainak. És úgy e jognak, mint e jog birlalói és gyakorlóinak, mindenkor a nemzet felügyelete alatt kell lenniök.

Mint hogy pedig az állam lényegében és céljaiban meg van állapítva a szavazati jog rendeltetése, föltétlenül szabadon azt senki sem gyakorolhatja, hanem csak a leg-súlyosabb erkölcsi felelősség mellett. Ha a választói jog fölött a szavazó polgárok szabadon és föltétlenül rendelkeznének, akkor tőlük függene, szavazzanak-e vagy nem? A haza javára, vagy megrontására adják-e le szavazataikat?

Az állam nyilvánosságban él.

Minden politikai intézményeinkben, az állam legteljesebb ellenőrzését és a polgárok szigorú erkölcsi felelősségét, tehát a nyilvánosságot kell követelnünk. A parlament, a sajtó, egyesületeink és szövetkezeteink mind a nyilvánosság intézményei. És csökkenne, sőt teljesen megszűnnék jelentőségük, ha elzárnék a nyilvánosság elől.

Így vagyunk a választói joggal is.

Ez is csak nyilvánosan gyakorolható. Minden szavazó súlyos erkölcsi felelőséggel tartozik a nemzetnek. És mikor szavaz éreznie kell, hogy mögötte áll a nemzet, akinek nevében és hatalmából szavaz.

Már pedig a titkos szavazás lehetetlenné tesz minden ellenőrzést és kivon minden felelősség alól.

Ilyen módon akár el is adhatnák ellenségei a hazát.

Ez is nyilván hirdeti, hogy a választói jog alapja a nemzet, célja is a nemzet. Nem magánjog és nem szolgálhat egyéni érdeket. A szavazó kezében annak a jognak eszmei

vezetője és irányítója egy a szavazókat magasabb egységbe foglaló ethikai erő a nemzeti érzés, a szent hazaszeretet.

Föjl kell említenünk azt is, hogy a magyar jellemmel nem fér össze a választási jognak titkon, tehát ravasz fondorkodásra alkalmas módon való gyakorlása.

Politikai meggyőződését hirdesse mindenki bátran. Igyekezzenek annak párthíveket nyerni. A férfias nyíltság emeli a polgári önértetet, felelősség érzetre és elvhűsége nevel. Míg a titkos szavazási mód gyanakodóvá tesz és bizalmatlanságot kelt az emberekben. A rászedésnek, ellenőrizhetetlen ígéreteknek, szóval hazugságoknak és politikai erkölcstelenségnek nyit ajtót.

A műveltség terjedése és a gazdasági viszonyok javulása különben is függetlenebb helyzetbe emelik alsóbb osztályainkat. S ha a választói jog szabadságának biztosításáról szigorúan gondoskodunk, a titkos szavazás mellett felhozott érv jelentőségét teljesen elveszíti

XI. Befejezés.

Foglaljuk össze néhány szóba az elmondottakat.

Választói törvényünk módosítására szükségünk van. Ennek a módosításnak a vagyoni census egyenlő megállapítására és a választó kerületek arányos beosztására kell első sorban irányulnia.

A census rendezésével kapcsolatban a választói jogot a magyar nemzeti közművelődés terjedésével indokolt arányban ki is lehet terjeszteni. A civilisatio folyton működő eszközei: iskolák, újságok, gyűlések, egyesületek az alsóbb osztálybeliek körében is sokakat képesekké tettek e jog józan gyakorlására.

Vallás-erkölcsi akadályai a választói jog kiterjesztésének nincsenek. A katolicizmus evangéliumi demokráciájával, a sza-

badtság, egyenlőség, testvériség tanaival nemcsak a választói jog kiterjesztése, de az általános választói jog is szépen megférnek. A belgiumi katolikus kormányok, pl. mily szép összhangba hozták a legteljesebb polgári szabadságot a katolikus elvekkel. Az osztrák események szintén azt mutatják, hogy az egyháznak nincs oka félni tőle.

Mindamellett nálunk egyetlen magyar ember sem kívánhatja az általános választói jogot. Sőt a magyar haza fennmaradása és boldogulása által parancsolt szigorú kötelessége minden igaz hazafinak, hogy teljes erejével megakadályozza nemcsak az általános választói jogot, de a biztosítékok nélküli nagyobb mérvű kiterjesztést is.

A külföldi események bőséges tanúságot tartalmaznak számunkra.

Az alkotmányos államok, a mint a felsorolt adatokból látjuk, több-kevesebb mérvben kiterjesztették e jogot. Azt hitték, hogy a szavazati jog kiterjesztése minden bajra orvosság. Holott éppen ellenkezőleg a közélet színvonalának hanyatlására, demagógiára, politikai és társadalmi megrázódtatásokra vezetett.

A nagy kulturnemzetek ezeket a bajokat kiheverhetik, de hazánkra pótolhatlan veszedelmet jelentenének.

Nálunk az alkotmányos jogok legkisebb mérvű kiterjesztését is a nemzeti állam biztosításához kell fűzni.

Ha a vagyoni és értelmi census leszállíttatnak, vagy éppen megszünttetnek, a többes szavazat intézménye mellett okvetlenül feltételül kell kitűzni legalább a 25 éves életkort és a magyarnyelven való írni-olvasni tudást.

Ne feledjük, hogy Magyarország 19 milliót meghaladó népességéből 9 millió nem tud magyarul.

A ki a magyar nemzet politikai jogainak gyakorlásában részt akar venni, tanulja meg a nemzet nyelvét.

Hiábavaló is lenne a magyar kultúra terjesztésére gon-

dolnunk és áldozatot hoznunk a magyar nemzeti iskoláért, ha a hazai nyelv bírása nélkül közjogokat gyakorolhatnánk nálunk bárki is.

Nemcsak a törvényhozó testületben, de a szavazó úrnánál sincs annak helye, a ki nem ismeri a magyar nyelvet.

Ha a magyar nemzeti érdekek szigorú biztosítása nélkül terjesztjük ki a szavazati jogot, megbénul a magyar faj vezető fölénye. A parlament vitáinak tárgya és színpontja, amint a horvátok és románok szereplése után láthatjuk, egyszerre megváltozik, sőt nem fognak elmaradni a szent korona területi egységének megbontására irányuló nyílt kísérletek sem.

Abból, amit valaki tesz, meg lehet ítélni, mire képes.

A nemzetiségeknél sokkalta veszedelmesebb szociáldemokraták elég bizonyítékát adták annak, hogy politikai jogok gyakorlatára érdemtelenek. A kik orgyilkosok módjára törnek polgártársaikra; a kik pusztítva, rabolva akarnak jogokat kivívni; a kik a megfélemlítésen kívül egyéb érveléssel harcolni nem tudnak, mint a szociáldemokraták; azok nem politikai jogokat, de a megélhetés feltételeit se érdemlik a nemzettől.

A haza csak azoknak adhat közjogot, a kiket szeretet fűz hozzá, a kik együtt éreznek a hazával, a kik minden áldozatra készek érte, nem pedig olyanoknak, a kik még a választói jogot is ellene fordítanák.

Bizunk a kormány és a törvényhozás hazafiságában és bölcsességében, hogy az új választói törvényt nem kétszer, de százszor is meggondolja és abban minden betű a magyar faj politikai fölényének biztosítását fogja jelenteni. Mert ha valaminek, úgy ennek a nagy jognak mindenesetre a haza dicsőségére és boldogságára kell szolgálnia.

Éljen a haza!

